

Din sumar:

Copiii cu autism din Moldova, trimiși la Psihiatrie și condamnați la singurătate 2

Educația incluzivă, din hop în hârtop 6

Guvernul a lansat serviciul de plasament familial pentru adulți 8

Persoanele cu dizabilități intelectuale: Recunoașterea egală în fața legii 11

Mărțișorul Eleonorei 13

Accesibilitate de formă pentru persoanele cu dizabilități, cu girul autorităților locale 14

Ziua internațională a romilor, marcată pentru prima dată la Cimișlia 17

E-Sănătate.MD

Documentul ce reglementează serviciile menite să-i ajute pe copiii cu deficiențe de dezvoltare ar putea ajunge pe masa Guvernului în două săptămâni 19

Dosarele privind xenofobia și crimele de ură sunt neprofesionist anchetate de organele de drept 20

Copiii cu autism din Moldova, trimiși la Psihiatrie și condamnați la singurătate

AUTOR: ANASTASIA NANI

ZIARUL „ADEVARUL”, 3 IANUARIE 2014

Captivi în propria lume, micuții care suferă de boala în singurării sunt acceptați cu greu printre semenii lor. Părinții acestora sunt nevoiți să forțeze ușile imaginaire ale societății, înțepenite în calea lor, pentru a-i integra în grădinițe și școli.

Imaginați-vă doar pentru o clipă cum este să fii prizonier într-o lume a tăcerii, lipsită de bucurii și zâmbete. Auzi, dar nu vorbești, deși ai avea multe de spus. Fără să vrei, manifesti furie. Te atașezi de obiecte și respingi oamenii. Iar pentru că ești diferit, ceilalți te văd ca pe o povară. Prin acest calvar trec copiii diagnosticați în Moldova cu autism, o boală fără leac. Cifra ar putea părea ne semnificativă – 180 de copii înregistrați până la mijlocul anului 2013, dintre care 147 sunt din Chișinău, semn că în sate se știe prea puțin despre această maladie. Alte câteva sute sau poate mii rămân în afara statisticii, fie pentru că părinții nu au recunoscut simptomele la timp, fie pentru că medicii le-au pus un

diagnostic greșit. De multe ori, directorii școlilor și grădinițelor le trântesc ușa în nas, iar statul îi trimite la Psihiatrie și le pune ștampila de invalizi, dându-le câte 800 de lei pe lună, care ajung doar pentru o zi de lucru cu psihologul. Până acum, autoritățile nu au fondat niciun centru de recuperare pentru micuții cu autism, așa că unii părinți s-au văzut nevoiți să deschidă propriile instituții. Asta în timp ce în Vest sunt dezvoltate politici speciale pentru ei, iar cele mai mari companii IT din lume caută să angajeze autiști pentru mințile lor scripitore, boala fiind considerată și un „sindrom al savanților

Respins la grădiniță după o lună de probă

Acum doi ani, vestea că băiatul lor, Cristian, pe atunci de patru ani, are autism a fost ca o sentință nemiloasă pentru familia lui Iulian și a Veronicăi Perciun. Până la vârsta de doi ani, copilul s-a dezvoltat ca toți ceilalți. După primele semne ale bolii,

au urmat zeci de consultații medicale și un șir de dezamăgiri. „Unii doctori ne-au prescris tratamente cu magneziu, care n-au nimic în comun cu autismul. Am înțeles care e problema copilului nostru de la psihologi și ne-am dat seama că va fi o provocare mare să-l facem să socializeze. Îl putem recupera doar prin terapiile speciale”, povestește bărbatul. Zilnic, băiatul trebuie să lucreze patru ore cu psihologii dintr-un centru privat. În condițiile în care o oră costă 120-150 de lei, familia plătește lunar pentru aceste lecții echivalentul unui contract pentru un an la universitate. În plus, ca să treacă peste barierele de comunicare, Cristian trebuie să se afle printre semenii lui. Bine informat despre Programul de dezvoltare a educației incluzive a copiilor cu cerințe speciale, Iulian Perciun a trecut pragul mai multor grădinițe din sectorul Botanica. „Funcționarii de la Direcția Educație din sector, unde ne-am adresat mai întâi, ne-au spus verde în față: «Încercați să vă înțelegeți cu directorii, altfel nu vă putem ajuta». În unele cazuri am fost îndemnați să mergem la grădinițele pentru copiii cu sindromul Down, în altele ne-au spus că au mai avut încercări cu autiști și că au fost nereușite. Într-un final, am ajuns la grădinița numărul 139. Ne-au acceptat pe o perioadă de probă, câte două-trei ore pe zi”, susține el.

„Probele” au durat o lună și jumătate, băiatul fiind însoțit mereu de mama sa. „În scurt timp, educatoarele au început să arate semne de nemulțumire. N-au încercat să înțeleagă ce presupune autismul și că acești copii au nevoie de o perioadă de adaptare. Așa că au făcut propriul consiliu, au mers la directoarea grădiniței să se plângă, după care am fost anunțați că nu mai avem ce căuta acolo. Nu ne-au dat nicio șansă”, mărturisește Iulian Perciun. Acum, Cristian stă mai mereu închis în apartament, puținele sale ieșiri în lume fiind vizitele la psiholog. „Societatea noastră e rea. Avem o gândire șablonată. Unde dacă nu în grădinițe învățăm cum să-i acceptăm pe cei care nu-s ca noi? Toleranța se educă în copilărie” - Iulian Perciun, părinte.

„Educatorea spune că trebuie dat afară”

Și Victoria S. (nume schimbat – n.r.) de 35 de ani din Chișinău a rămas cu gândul că în țara noastră incluziunea educațională se face, deocamdată, doar pe hârtie. De mai bine de doi ani femeia încearcă să-și înscrie fiul de cinci ani la o grădiniță. A bătut la ușa a șapte instituții preșcolare din Capitală. Nu. Cu această boală, micuțul Ștefan nu și-a găsit un loc printre cei de vârsta lui. „Am mers în altă parte, însă am ascuns diagnosticul.

Am spus că are retard psiho-verbal. Am fost acceptați doar după ce am fost de vreo trei ori la directoare cu «mulțumiri» în plic”, își amintește mama băiatului. Astfel Ștefan a frecventat grădinița timp de trei luni, deși plângerile din partea angajaților nu conțineau. Adevăratele neplăceri au apărut când băiatul a fost transferat într-o altă grupă. „Noua educatoare îl ignora. De exemplu, când toți copiii ieșeau la plimbare, Ștefan era lăsat singur în grupă. Apoi a început să-i incite pe părinți, spunându-le că fiul meu este debil și că trebuie dat afară. Nu ne-a ajutat nici faptul că am îndesit-o pe la directoare cu «mulțumirile». Într-o zi, ni s-a spus să nu mai venim la grădiniță”, afirmă Victoria.

Copiii cu autism le-ar aduce doar neplăceri

Femeia nu a renunțat. Având studii pedagogice, s-a angajat ca educatoare într-o grădiniță din sectorul Râșcani, cu condiția să-și poată aduce copilul. „Am lucrat exact o lună, cât nu au fost destui angajați. Apoi directoarea mi-a reproșat că nu sunt la nivelul cuvenit și mi-a cerut demisia. Între timp, m-a mințit, dându-mi de înțeles că îl va primi pe băiat la grădiniță. După concediere mi-a spus, însă, că nu vrea să strice reputația instituției, pentru că a mai avut cândva un autist care i-a adus numai necazuri”, își amintește Victoria.

Acum Ștefan merge la o grădiniță specială, într-o grupă cu mai mulți copii cu sindromul Down, el fiind singurul care vorbește.

Redirecționați spre o instituție specializată

Am încercat să testez la telefon proiectul incluziunii, atât de mediatizat în ultima perioadă. Sunt Elena și am o fiică autistă, de patru ani. Începem cu grădinița numărul 139 din sectorul Botanica al Capitalei, cea pe care a frecventat-o Cristian timp de o lună și jumătate. „Nu avem locuri libere! Mergeți la Direcția Educație și poate vă recomandă o grădiniță specializată. N-am avut încă așa copii”, ne spune amabilă Angela Colun, directoarea instituției. Sectorul Ciocana, grădinița numărul 32. „La noi, toți copiii sunt super sănătoși și se încadrează în procesul educațional la un anumit nivel. Cereți un loc într-o grădiniță specializată”, ne îndeamnă directoarea Dina Păvăleanu. Sectorul Centru, grădinița numărul 23. „E supraîncărcat! Totuși, cred că ar trebui să optați pentru o instituție care v-ar ajuta copilul, una specială, cum e grădinița numărul 175, frecventată de copiii cu defecte de vorbire”, vine cu un sfat interimara Ala Controman. Sun și la câteva licee din Capita-

lă, unde întreb dacă îmi acceptă copilul autist de clasa a III-a. „Nu! Avem câte 38 de copii în clasă și nu pot să vă primesc”, închide grăbit telefonul Mihai Dan, directorul Liceului „Mihai Eminescu”.

„La noi se găsește loc pentru fiecare copil, dar credeți-mă că nu avem nici cea mai vagă idee cum se lucrează cu autiștii. Știu despre această boală doar din auzite, probabil și colegii mei la fel. Cred că ar trebui să ne aduceti niște literatură. Niciun copil n-ar trebui să rămână în afara școlii”, încearcă să ne ajute Ala Gherman, directoarea Liceului „Liviu Deleanu”.

Lipsă de specialist

Autoritățile locale susțin, însă, că până acum nu au avut semnale că acești copii nu sunt primiți în școli și grădinițe. „Toți au dreptul la educație. Nu există vreo lege care să le interzică acest lucru. Până la urmă, problema nu e în copii, ci în instituția care nu are metode adecvate pentru a-i pregăti. Probabil, profesorilor sau educatorilor le este teamă că nu vor face față”, recunoaște Maria Povorozniuc, specialist principal în domeniul învățământului special și al educației incluzive la Direcția Educație, Tineret și Sport din municipiul Chișinău. Funcționara îi îndeamnă pe părinți să depună plângeri la direcție atunci când întâmpină astfel de probleme. Ea afirmă că până în 2020, potrivit Programului de incluziune, copiii cu cerințe educaționale speciale ar trebui să fie acceptați necondiționat în grădinițe, în școli sau în universități. „Din păcate, nu prea avem specialiști în domeniul autismului care să vină cu teh-

nici adecvate. Există o singură facultate care pregătește tineri în domeniul psiho-pedagogie specială, dar asta înseamnă și sindromul Down, și autism, și alte afecțiuni”, explică Maria Povorozniuc.

„Prea puține persoane pentru un centru”

„De fapt, avem patru specialiști-terapeuți, care și-au plătit singuri cursurile de instruire peste hotare. Au costat vreo 3.000 de euro, fără cheltuielile pentru cazare și mâncare. Alți 15 au fost pregătiți în colaborare cu Ministerul Educației”, adaugă Aliona Dumitraș, președinta Asociației SOS Autism, și ea mama unui autist. Este una din cele patru asociații de la noi care se ocupă exclusiv de acești copii. „Până acum, statul n-a deschis nicio instituție care să le ofere servicii de recuperare. Până în aprilie 2014, în colaborare cu Ministerul Educației, urmează să fie deschis primul centru de abilitare al copiilor cu autism. De ce abia acum? Pentru că la noi boala este încă diagnosticată greșit. Am întâlnit autiști cu tot felul de diagnostice, în timp ce autoritățile invocau că nu sunt suficiente persoane pentru a deschide un ditamai centrul. Peste tot acești oameni constituie un procent din populație, iar Moldova parcă ar fi dintr-o altă lume”, reclamă Aliona Dumitraș.

Internați la Psihiatrie

În timp ce în străinătate autismul este considerat o tulburare de dezvoltare, în Moldova este „tratat” la Psihiatrie. „Nu există medicamente-miracol pentru această boală.

Ștefan la o oră de terapie ABA

Foto: Arhiva personală

Pot fi prescrise neuroleptice pentru liniștire atunci când copilul se automutilează. Atât”, afirmă președinta Asociației SOS Autism.

Cu toate acestea, Spitalul de Psihiatrie are porțile larg deschise pentru autiști, care sunt internați pentru trei-patru săptămâni, după care pot primi un grad de invaliditate. „Mai întâi, sunt consultați de psihiatri, după care, în funcție de gravitate, se indică tratament în staționarul Spitalului de Psihiatrie în secția pentru copii. Urmează tratamentul de susținere cu preparate neuroleptice. Apoi sunt supravegheați în dinamică de către psihiatrii de circumscripție și, totodată, fac terapii la centrele private, cum ar fi ABA, care presupune adaptarea la mediul înconjurător, asistență psihologică, pedagogică, educațională. Nu trebuie izolați de societate, pentru că starea lor se poate agrava”, precizează Eugenia Dumitraș, șefa Departamentului dispensarizare, consultații intra-extra spitalicești a Spitalului de Psihiatrie, membră a Comisiei de psihiatrie a Ministerului Sănătății.

Părinții evită spitalizarea

„Din păcate, oamenii nu înțeleg cât de importante sunt consultările psihiatrilor și le evită. Probabil, și astfel poate fi explicat numărul oficial atât de mic de autiști”, adaugă specialistă. Totuși, părinții încearcă să evite internarea la Psihiatrie pentru că sunt siguri că nu le e de folos copiilor. Așa a făcut și Tatiana B. (nume schimbat – n.r.). „Ceea ce se întâmplă acolo e groaznic! Nu e stresant doar pentru copii, ci și pentru adulți. Cei 800 de lei pe lună pe care ni-i dă statul în baza gradului de invaliditate sunt singurul sprijin. Ca să nu renunțăm la acești bani, am încercat să evităm internarea, așa că am rugat personalul să ne treacă prezența doar în registru. Așa fac mulți”, dezvăluie femeia. Acum, în Moldova sunt 125 de copii cu autism care dețin grad de invaliditate. „Problema părinților este că nu sunt informați. Ei nu știu că, potrivit unui ordin semnat de ministrul Sănătății Andrei Usatîi în 2012, gradul de invaliditate poate fi obținut și în condiții de ambulatoriu. Cei de la Psihiatrie încearcă să demonstreze că ei fac să funcționeze un sistem întreg și insistă pe spitalizare”, susține Aliona Dumitraș.

Medicii confundă autismul cu răsfățarea

„Părinții trebuie să se adreseze în primul rând la medicii de familie. Aceștia, însă, nu cunosc simptomele autismului. De multe ori, îi trimit acasă spunându-le: «Copilul vostru

e răsfățat». Este adevărat că uneori crizele lor par a fi ale unui copil alintat, dar, de fapt, acestea trebuie să fie un semnal de alarmă pentru a trece imediat la recuperare”, afirmă psihologul Sabina Negru. Medicii de familie vor fi pregătiți în domeniu abia începând cu 2014, când va fi pus în aplicare protocolul național pentru autismul infantil. „Le vor fi puse la dispoziție toate schemele de depistare a bolii, factorii de risc etc”, spune medicul. Deși psihiatrii noștri afirmă că știu de decenii despre această boală, nu se cunoaște aproape nimic despre generațiile anterioare de autiști. „Probabil, e soarta retardatilor mental, care stau acum pe sobă sau închiși în vreo instituție. Cresc și copiii noștri. Ce vom face oare cu ei?”, se întreabă președinta Asociației SOS Autism.

Un profesor la cinci elevi

Potrivit unei hotărâri de Guvern, autoritățile oferă un profesor de sprijin pentru cinci elevi cu autism, plătit de școală. „Nu e suficient, pentru că autismul este o boală specifică și fiecare copil are nevoie de un cadru didactic de sprijin. Este, totuși, un început bun. Orice părinte își poate duce copilul la o școală obișnuită și să ceară un profesor care să-l însoțească”, afirmă Aliona Dumitraș. Începând cu 2014, fiecare raion va avea și un fond pentru educația incuzivă, destinat pentru finanțarea cadrelor didactice de sprijin și a centrelor de resurse.

Autiști celebri

Autiștii sunt cunoscuți pentru aptitudinile lor speciale. Au o memorie excepțională și excelează la științele exacte sau în artă. Mulți au ajuns savanți, scriitori sau pictori celebri. Albert Einstein, Charles Darwin, Steven Spielberg sau Bill Gates au fost diagnosticați cu autism sau sunt suspecți că l-ar fi avut. ■

INVESTIGAȚIA A FOST REALIZATĂ ÎN CADRUL CAMPANIEI „JURNALIȘTII PENTRU ȘANSE EGALE ȘI DIVERSITATE”, DESFĂȘURATĂ DE CENTRUL DE INVESTIGAȚII JURNALISTICE CU SUPTUL PROGRAMULUI EGALITATE ȘI PARTICIPARE CIVICĂ AL FUNDĂȚIEI SOROS-MOLDOVA. INSTITUȚIA FINANȚATOARE NU INFLUENȚEAZĂ ÎN NICIUN FEL SUBIECTUL ȘI CONȚINUTUL INVESTIGAȚIILOR PUBLICE.

Educația incluzivă, din hop în hârtop

AUTOR: POLINA CUPCEA

ZIARUL „NAȚIONAL”, 19 IANUARIE 2014

REFORMĂ: Deși la capitolul legislație avem aprobat cadrul care permite implementarea și funcționarea învățământului incluziv, realizarea acestuia decurge anevoios

Statul și-a luat angajamentul, încă de pe 6 iulie 2011, adoptând Programul de dezvoltare a educației incluzive în R. Moldova, ca fiecare copil, tânăr, adult să aibă șanse egale și acces la educație de calitate la toate nivelurile și treptele sistemului de învățământ, dar rezultatele sunt încă sumbre. Timp de trei ani, multe lucruri au rămas neschimbate. Majoritatea instituțiilor de învățământ nu sunt dotate potrivit nevoilor fiecărui copil cu dizabilități, discriminarea față de aceștia nu lipsește atât din partea profesorilor, cât și a colegilor, iar cadrele didactice rămân neputincioase când ajung să adapteze curricula pentru elevii cu nevoi speciale.

În Liceul Teoretic „Silvian Lucaci” din satul Costești, raionul Râșcani, învață 16 copii cu nevoi speciale. Dintre aceștia, unul are sindromul Down, unul nu aude complet, iar unul este cu deficiențe loco-

motorii. Ceilalți provin fie din familii social-vulnerabile, fie părinții sunt plecați peste hotare. Din spusele acestora, ei se simt destul de bine la școală, totuși problemele de ordin tehnic îi stingheresc nu doar pe ei, dar și pe profesori, colegi.

La WC, afară!

„Îmi place la școală. Colegii mă acceptă și nimeni nu m-a batjocorit până acum. Uneori, mă roagă să-i ajut la teme pentru acasă, alteori, dacă eu am nevoie de ceva, ei îmi sar în ajutor. Profesorii, la fel, nu m-au discriminat și mi-au oferit șansa să răspund sau să particip la diverse concursuri. Chiar a fost amenajată o sală la etajul întâi, pentru ca să frecventez toate orele și profesorii se deplasează în cabinet”, povestește Vlad, elev eminent în clasa a VIII-a.

Din cauza unei boli care i-a măcinat încet-încet oasele, tânărul a fost imobilizat, de mic, în scaunul cu roțile. Timp de opt ani, mama îl aduce zilnic la școală și-l ia acasă pe drumul pietruit care leagă instituția de casă și timp de opt ani aburcă căruciorul pe cele câteva trepte ale liceului, deoarece pentru construcția unei rampe nu s-au găsit bani nici într-un buget. Și tot de opt ani nu a fost amenajat un WC pentru persoanele cu dizabilități locomotorii. „Toaleta e afară. La început... e drept, ne-a fost rușine să folosim o sticlă..., dar colegii lui Vlad au fost înțelegători. Acum, organismul s-a adaptat și rabdă jumătate de zi. Ar fi tare bine dacă în școală ar fi o baie”, spune în șoaptă Natalia, iar Vlad își pironeste privirea în podea.

Profesorii au sarcină dublă, dar același salariu

Administrația liceului menționează că nu doar această problemă ar fi de rezolvat. Lipsa unor ghiduri metodologice care să-i ajute pe profesori să se orienteze în funcție de dizabilitatea elevului ar fi binevenite. „Știm că WC-ul e afară și e o problemă nu doar pentru Vlad, dar și pentru restul școlarilor. Profesorii sunt foarte reticenți din cauza copiilor cu cerințe educaționale speciale (CES), deoarece nu știu cum să modifice curricula și trebuie să muncească dublu, iar salariul este același. De exemplu, la noi în liceu sunt 35 de profesori, dintre care 23 au tangențe cu copiii CES și toți sunt taxați la fel. Îi înțeleg de ce sunt rezervați”, spune directorul adjunct al liceului, Aliona Fiodorișin.

Stela Coltun, profesoară de limba română în acest liceu, a observat că acești copii cu CES se simt mai bine în școlile normale, dar când vine vorba de planuirea lecțiilor caută răspunsuri până după miezul nopții. „E dificil să modificăm curricula pentru elevii cu dizabilități pentru că boala fiecăruia este individuală. Eu nu știu care sunt capacitățile unui elev cu sindromul Down sau ce itemi să elaborez pentru copiii care nu aud complet. Trebuie să-mi storc creierii ca să ghicesc dacă va înțelege un exercițiu sau altul. Deja mă orientez în funcție de potențialul acestora și ce le place mai mult să facă”, mai adaugă Coltun.

La lecții, fără cadru de sprijin

Dacă în Marea Britanie cadrele de sprijin sunt repartizate câte unul la cinci-șase elevi cu dizabilități și le acordă sprijinul necesar și în timpul lecțiilor, în R. Moldova

un specialist ține piept la câte 20 de copii, iar activitățile le desfășoară după ore numai în Centrul de Resurse. „În centru, copiii vin după ore. Aici își pregătesc temele pentru acasă sau facem diverse jocuri, privim desene animate, confecționăm origami”, menționează cadrul de sprijin din liceu, Mariana Zabolotnaia.

Potrivit studiului sociologic realizat în cadrul proiectului „Promovarea educației incluzive la nivel local în R. Moldova prin schimbarea atitudinii față de integrarea copiilor cu dizabilități”, implementat de IDIS „Viitorul” în parteneriat cu UNICEF Moldova, s-a constatat că în societate predomină o atitudine exclusivistă cu privire la integrarea copiilor cu dizabilități în școlile de masă. Doar 46,5% din profesorii intervievați sunt pentru integrarea copiilor cu dizabilități în instituții, restul sunt de părere că acești copii trebuie îngrijiți în familie sau să fie plasați în instituții rezidențiale.

Cadrele de sprijin, fără specializare

Totodată, studiul demonstrează că gradul de pregătire a instituțiilor de învățământ pentru incluziunea copiilor cu dizabilități este puternic contestat, pus la îndoială de cadrele didactice și părinți. Principalele elemente-lipsă sunt condițiile tehnice și asigurarea cu personal specializat (psihologi, consilieri, personal de sprijin).

„Pe parcursul anului 2013, am monitorizat procesul de incluziune în câteva instituții de învățământ din țară, printre care s-a numărat și liceul din Costești, Râșcani. Lucrurile la început erau complicate. Un copil cu CES în clasă înseamnă, în viziunea profesorilor, mai multe dificultăți decât rezultate. Însă, pe parcursul anului, lucrurile s-au schimbat. Nu radical. La nivel de sensibilizare, profesorii înțeleg că locul copiilor cu nevoi speciale e în școlile normale, dar au multe întrebări vizavi de ce vor face și cum îi vor include, atâta timp cât au curricule complicate și o lecție de 45 de minute în care trebuie să implice 30 de copii, printre care doi sau trei cu dizabilități. Totodată, cadrele de sprijin nu sunt formate”, a declarat consultantul în proiectul sus-menționat și coordonatorul programului din cadrul Centrului de zi „Speranța”, Tatiana Vasian.

În instituțiile de învățământ din raionul Râșcani învață 611 elevi cu CES, dintre care 552 sunt cu dizabilități și restul provin din familii social-vulnerabile. ■

La un azil de bătrâni

RFE/RL

Guvernul a lansat serviciul de plasament familial pentru adulți

AUTOR: VALENTINA URSU

RADIO EUROPA LIBERĂ, 30 IANUARIE 2014

SERGIU SAINCIUC: „Noi doar am aprobat regulile de joc. Mai departe autoritățile publice locale urmează să aprobe propriile regulamente de activitate a acestui serviciu”

Guvernul depune de mai mulți ani eforturi să reducă numărul copiilor în instituții și să-i plaseze în familii sau case de tip familial. Viceministrul muncii, protecției sociale și familiei, Sergiu Sainciuc, i-a spus într-un interviu Valentinei Ursu că autoritățile vor să repete experiența în cazul oamenilor în etate și celor cu nevoi speciale.

Europa Liberă: *Domnule Sainciuc, dumneavoastră ați aprobat acest regulament-cadru privind organizarea și funcționarea Serviciului social „Plasament familial pentru adulți” și a Standardelor minime de calitate. Această idee e suficient de argumentată?*

Sergiu Sainciuc: „Ideea este că s-a apro-

Sergiu Sainciuc

bat un serviciu, deci asistență familială pentru adulți, persoane cu dizabilități și pentru persoanele care au atins vârsta de pensionare și care necesită o îngrijire din partea cuiva. Este vorba despre plasament într-o familie a unei persoane adulte cu dizabilități sau a unei persoane pensionare care necesită o îngrijire din partea unui cetățean.”

Europa Liberă: *Deci eu în familia mea aş putea aduce un vârstnic căruia să îi acord ajutor?*

Sergiu Sainciuc: „Da. În cazul de față veți fi un asistent familial, veți fi remunerată. Și pentru beneficiarul care va fi îngrijit de dumneavoastră statul va acorda anual sursele financiare pentru întreținerea lui. Este vorba despre o alocație unică pentru amenajare, dacă va fi necesar ceva de ajustat în camera unde va locui această persoană și surse financiare, alocații lunare pentru întreținerea acestei persoane, suma aceasta în calcul anual constituie 41 490 lei.

În suma aceasta sunt incluse 19 800 de lei pentru salariu, instruirea asistentului familial, dar suplimentar este 21 000 de lei pentru întreținerea nemijlocită a beneficiarului. Deci aceștia sunt banii pe care îi va primi asistentul familial. Acolo este salariul, deci, în cazul de față fiind remunerată, persoana dată va avea stagiul de cotizare, contribuțiile respective. Acesta va fi un job al acestei persoane. Și concomitent va primi bani pentru a întreține în familia sa o persoană care necesită un ajutor din partea altei persoane.

Prestatorii de servicii sunt cine? Autoritățile publice locale de nivelul I, II sau prestatorii privați. Sursele financiare trebuie să fie prevăzute în bugetele respective și se vor face în limita acestor mijloace financiare. Noi doar am aprobat regulile de joc. Mai departe autoritățile publice locale urmează să aprobe propriile regulamente de activitate a acestui serviciu, să prevadă sursele financiare respective și să înceapă lucrul privind protecția socială și acordarea asistenței necesare pentru aceste persoane în familiile respective.”

Europa Liberă: *Ținând cont de mentalitatea moldoveanului, credeți că se vor găsi persoane care să își asume asemenea responsabilități?*

Sergiu Sainciuc: „Deja în trei raioane aceste servicii funcționează și funcționează foarte bine, cu atât mai mult că noi avem asemenea servicii care sunt destinate copiilor cu dizabilități. În cazul de față, un copil este până la vârsta de 18 ani. S-a împlinit vârsta de 18, mai departe nu știm ce să facem cu acest copil, fiindcă, dacă nu are o altă îngrijire, trebuie să îl instituționalizăm. Serviciul dat va permite ca acest copil să fie în continuare în grija statului, prin intermediul asistentului familial.”

Europa Liberă: *Ați spus că sunt deja trei raioane unde această problemă practic și-a găsit rezolvare.*

Sergiu Sainciuc: „Această problemă și-a găsit rezolvare deja și serviciul funcționează deja în raionul Călărași și foarte bine funcționează, în raionul Ungheni funcționează. Deci la momentul actual noi am creat cadrul normativ adecvat.”

Europa Liberă: *Câte persoane beneficiază de această îngrijire?*

Sergiu Sainciuc: „Chiar dacă beneficiază la momentul actual și zece persoane, deja este foarte important că aceste persoane nu au fost instituționalizate, ele sunt plasate în familii, sunt membri ai familiei și primesc acea asistență socială și îngrijire familială ca și orice alt membru al familiei. Eu consider că unei familii foarte sărace îi va fi foarte greu să ia la întreținere, la deservire o persoană cu dizabilități adultă sau...”

Europa Liberă: *Deci nimeni nu ar putea să profite de acest serviciu?*

Sergiu Sainciuc: „Da, eu cred că nu va profita nimeni de acest serviciu, fiindcă va fi un control foarte riguros. Dacă să ne uităm și la sursele financiare, peste 41 000 de lei pe an, dar, în cazul de față, este vorba despre un cetățean, o persoană vie căreia trebuie să îi fie create toate condițiile pentru un trai normal în familie, dar nu într-o instituție socială.”

Europa Liberă: *Credeți în reușita acestui proiect?*

Sergiu Sainciuc: „Eu sunt convins în reușita acestui proiect fiindcă guvernul, statul Republica Moldova și-a asumat niște angajamente foarte ambițioase, ratificând și Convenția ONU privind incluziunea socială a persoanelor cu dizabilități, adoptând Legea privind incluziunea socială a persoanelor cu dizabilități și deci acolo avem o sarcină foarte importantă de a crea diferite servicii. Acesta este al 11-lea serviciu creat în Republica Moldova pentru persoanele cu dizabilități, pentru persoanele în etate. Deci avem „Casa comunitară”, avem „Locuința protejată”, avem serviciul „Respiro”, avem „Echipa mobilă” care se deplasează în familii ca să hotărască o problemă sau alta, avem serviciul „Asistenți personali” în familii – toate

aceste forme se dezvoltă pentru a asigura o incluziune socială.”

Europa Liberă: *Dar nu-i lăsați fără lucru pe asistenții sociali?*

Sergiu Sainciuc: „Nu, absolut, fiindcă în cazul de față, asistentul social are o sarcină foarte importantă de a primi cererile solicitanților de ajutor social, în cazul asistenților familiari – orice familie poate fi, dacă întrunește condițiile necesare: să aibă spațiu, să aibă capacitatea de a întreține o altă persoană, să fie instruită, să accepte regulile care sunt stabilite în documentele de constituire a acestui serviciu. Primind și sursele financiare necesare, nu-i revine decât rolul de a asigura o calitate în deservirea beneficiarului. Fiindcă suma alocată, sub formă de salariu și sub formă de întreținere, ar permite întreținerea eficientă, onestă a acestei persoane în familie.”

Europa Liberă: *Ați lăsat ca administrația publică locală să monitorizeze procesul?*

Sergiu Sainciuc: „Și Direcția de Asistență Socială, administrația publică locală de nivelul I, de nivelul II, dar suplimentar, în baza legislației în vigoare, pe lângă Ministerul Muncii, Protecției Sociale și Familiei, a fost creată Inspecția socială, care are menirea de a monitoriza, de a controla cât de eficient lucrează sistemele, programele, inclusiv serviciile. Și atunci vom putea să

monitorizăm fiecare familie în parte care este situația. Deci o vizită nemijlocit la o familie în care este un asistent familial ne va demonstra din start care este situația reală la întreținerea tutelatului.”

Europa Liberă: *Deci e normă legală care a intrat în vigoare?*

Sergiu Sainciuc: „După ce va fi publicată în Monitorul Oficial hotărârea de guvern, ea intră în vigoare. Și atunci autoritățile publice locale de nivelul I, II pot, în primul rând, să creeze aceste servicii, să le adopte regulamentele interne de funcționare.”

Europa Liberă: *Mai durează.*

Sergiu Sainciuc: „Ei trebuie să prevadă lucrul acesta. Și aceasta le va da temei pentru a prevedea sursele financiare în buget pentru anul viitor, fiindcă pentru anul curent acest buget a fost aprobat. Pentru noi a fost foarte important să creăm un cadru normativ de funcționare a serviciului. Acesta este deja și un angajament al guvernului. Un angajament al APL-ului este să stabilească acest serviciu în teritoriu. Având deja și implicarea lor, poți prevedea surse financiare de la bugetul local, poți obține surse financiare și de la donatori, sponsori, în cazul de față, conform legislației în vigoare. Principalul – acesta este un angajament de a realiza în practică legea privind incluziunea socială a persoanelor cu dizabilități.”■

Persoanele cu dizabilități intelectuale: *Recunoașterea egală în fața legii*

AUTOR: OLGA BULAT

ZIARUL DE GARDĂ, 27 FEBRUARIE 2014

Persoanele cu dizabilități intelectuale continuă să fie lipsite de drepturi. Deși Convenția ONU privind drepturile persoanelor cu dizabilități prevede că acestea „beneficiază de aceeași capacitate juridică precum alte persoane în toate aspectele vieții”, drepturile lor continuă să fie încălcate. În prezent, este pus în discuție un proiect de lege care ar restabili aceste drepturi. Pe 21 februarie, reprezentanții Ministerului Sănătății, Ministerului Justiției, Ministerului Muncii, Protecției Sociale și a Familiei au pus în discuție, în cadrul unei mese rotunde, implementarea articolului 12 al Convenției privind drepturile persoanelor cu dizabilități, care stipulează că acestea „au dreptul să fie recunoscute oriunde ca persoane cu drepturi în fața legii”. S-a discutat proiectul de lege, punctele forte și lacunele acestuia.

Serviciul de Patronaj

La discuție a luat parte și Shuaib Chalklen, raportor ONU pentru persoanele cu dizabilități, care susține inițiativa de implementare a art. 12, în care se accentuează că trebuie luate „măsurile necesare pentru a asigura accesul persoanelor cu dizabilități la asistența de care pot avea nevoie pentru a-și exercita capacitățile juridice”. „Mi-aș dori ca această lege să fie adoptată și implementată de Guvernul R. Moldova. Va fi un sprijin semnificativ pentru persoanele cu dizabilități intelectuale”, declară Shuaib Chalklen. Acest fapt ar elimina discriminarea persoanelor cu dizabilități mintale, oferindu-le posibilitatea de a lua decizii de sine stătător. În ajutorul acestora vine serviciul de patronaj, care este un serviciu de suport în luarea deciziilor, ajustat necesităților specifice ale persoanelor care au nevoie de suport în luarea deciziilor. Astfel, persoana va fi abilitată să ia decizii de sine stătător. Personalul Serviciului de Patronaj va fi compus din curatori oficiali și specialiști, membri ai echipei multidisciplinare (psiholog, medic psihiatru, asistent social, jurist, economist, logoped), cu statut de funcționari publici (independenți de autoritățile locale și prestatorii de servicii). Pe de altă parte, acest serviciu nu poate fi impus. Curatorul poate fi doar cel acceptat de persoana care necesită suport și cu care a stabilit relații de încredere. Pentru a evita diverse abuzuri sau conflicte de interese, art. 10 al proiectului de lege privind suportul în exercitarea capacității juridice prevede că, în cazul în care autoritatea (notarul) nu poate verifica conformitatea conținutului interpretării cu intențiile reale ale persoanei care se angajează în actul juridic, ea poate apela la asistența echipei specializate a Serviciului de Patronaj, care să asigure comunicarea și suportul persoanei pentru a autentifica actul.

Capacitate juridică în Codul Civil

Arcadie Astrahan, consultant în domeniul Drepturilor Omului, Sănătate și Dizabilități, PNUD, explică faptul că serviciul

Shuaib Chalklen (d), raportor ONU pentru persoanele cu dizabilități, este venit pentru a doua oară în R. Moldova. El a vorbit despre importanța art. 12 al Convenției privind drepturile persoanelor cu dizabilități. Shuaib Chalklen susține că R. Moldova mai are mult de lucru, însă adoptarea unei legi ar fi un pas important în suportul acestor persoane.

de suport (patronaj) nu va exclude tutela. De acest serviciu vor beneficia, în mare parte, cei care nu au tutore. „Acest serviciu contribuie la asigurarea capacității juridice”, adaugă Astrahan. Vasile Cușca, șeful Direcției politici publice pentru persoanele cu dizabilități, susține că promovarea unui act legislativ este o procedură complicată, care poate dura luni sau chiar ani de zile. „La acest pachet trebuie să fie anexate și modificările la codul civil și codul de procedură civilă”, adaugă acesta. Viorica Dumbrăveanu, șefa Direcției protecție a familiei și drepturilor copilului din cadrul MMPSF, consideră că n-ar fi nevoie de un proiect de lege, ci doar de completarea Codului Civil (CC) cu serviciul de suport al persoanelor cu dizabilități, iar un proiect de lege va necesita reglementare economică suplimentară. „Nu este nevoie ca toate detaliile să fie reglementate într-o lege. Este suficient să fie operate niște modificări în Codul Civil, prin care să fie instituit acest patronaj, dar modul de alegere a acestui raport să fie reglementat prin lege. Guvernul trebuie să emită un mecanism, să prevadă cum va funcționa acest suport”, explică procedura Viorica Dumbrăveanu.

Anularea art. 24 și 25 ale CC

Veronica Rusu, consultantă în Direcția Elaborare a Actelor Normative în cadrul Ministerului Justiției (MJ), susține că în acest sens deja se lucrează. „În cadrul MJ, s-a creat un grup de lucru care se va ocupa de întreg Codul Civil, ce include și capacitatea juridică a persoanelor cu dizabilități intelectuale”, explică consultanta. Acest grup de lucru a fost creat în decembrie 2013. Vitalie Meșter, directorul Centrului de Asistență Juridică pentru Persoanele cu Dizabilități, declară că discuțiile privind necesitatea elaborării legii de susținere a persoanelor cu dizabilități au început încă în 2003-2004. „Convenția ONU prevede clar, în articolul 14, că nimeni nu poate fi lipsit de capacitate juridică. Totuși, până în prezent, persoanele cu dizabilități intelectuale sunt lipsite de capacitate juridică”, accentuează Vitalie Meșter. În plus, pentru promovarea acestei legi, ar fi nevoie și de o notă argumentativă, care poate fi formulată doar de Ministerul Sănătății. Decizia de lipsire a capacității juridice o ia instanța de judecată în baza deciziei experților în psihiatrie. „Medicii sunt impuși să evalueze contrar dreptului constituțional al omului la capacitate juridică”, declară Arcadie As-

trahan. Pentru ca legea să fie modificată e nevoie de anularea art. 24 (Declararea incapacității persoanei fizice) și 25 (Limitarea persoanei fizice în capacitatea de exercițiu) ale Codului Civil. După mai mult dispute, s-a ajuns la un numitor comun. Reprezentanții Ministerului Sănătății susțin că sunt pregătiți să vină cu inițiativa de propunere a modificării Codului Civil și de excludere a articolelor sus-menționate, pentru că „noi avem capacitatea de a explica această decizie”.

Suedia — un exemplu demn de urmat

Shuaib Chalklen, raportor ONU pentru persoanele cu dizabilități, este mulțumit de consensul la care s-a ajuns. „Este o lege destul de dificilă. Procesul de creare a unei legi nu este niciodată unul ușor în nicio țară”, declară Shuaib Chalklen. În opinia raportorului ONU, Suedia este un exemplu demn de urmat. „Are o politică foarte clară, în cadrul căreia persoanele cu dizabilități au asistență și sprijin foarte bun. Statul le oferă persoanelor cu dizabilități posibilitatea să fie cât mai independente. Deși nu este similar cu exercitarea capacității legale, ca în cazul nostru, în principiu, are exact aceleași efecte asupra persoanelor cu dizabilități, adică să se simtă independente”, explică Shuaib Chalklen. Tot pe 21 februarie, raportorul ONU a avut o întrevedere cu viceprim-ministra Tatiana Potîng, în cadrul căreia s-a discutat inclusiv acest subiect. „Proiectul recomandărilor referitoare la articolul 12 al Convenției, Recunoașterea egală în fața legii, va fi discutat în cadrul primei ședințe din anul curent a Consiliului Național pentru Protecția Persoanelor cu Dizabilități”, a promis viceprim-ministra. Dacă legea va fi adoptată, urmează să intre în vigoare în data de 1 ianuarie 2015. Până atunci, Guvernul va trebui să creeze Serviciul de Patronaj. ■

ACEST ARTICOL ESTE REALIZAT ÎN CADRUL PROIECTULUI „DREPTURILE PERSOANELOR CU DIZABILITĂȚI MENTALE LA CAPACITATEA JURIDICĂ. UN NOU NIVEL DE PROTECȚIE”, IMPLEMENTAT DE CENTRUL DE ASISTENȚĂ JURIDICĂ PENTRU PERSOANE CU DIZABILITĂȚI, CU SPRIJINUL FINANCIAR AL FUNDĂȚIEI SOROS-MOLDOVA/PROGRAMUL EGALITATE ȘI PARTICIPARE CIVICĂ. OPINIILE EXPRIMATE APARTIN AUTOAREI ȘI NU REFLECTĂ NEAPĂRAT POZIȚIA FUNDĂȚIEI.

Mărtisorul Eleonorei

AUTOR: SVETLANA CERNOV

ZIARUL „EST CURIER”, 16 MARTIE 2014

În ultima zi de februarie, s-a împlinit visul Eleonorei Verdeș din satul Izbîște, raionul Criuleni, de a avea o mașină de cusut proprie.

Campania anunțată în luna decembrie în ziarul „Est-Curier” viza o tânără de 19 ani, care este sortită să se miște doar cu ajutorul scaunului rulant. În pofida faptului, Eleonora a fost înmatriculată la Școala Profesională din Criuleni, specialitatea cusător-croitor. Din mai multe, motive Eleonora este instruită aparte de ceilalți colegi, la Centrul de zi pentru copii cu CES și cu dizabilități „Speranța” din Criuleni. Ecaterina Popa, meșterul care vine la Centru după un orar stabilit, îi predă Eleonorei doar practica, adică o învață meseria, care, după cum spune o zicală japoneză, este ca o undiță pentru un pescar. „Este o fată extrem de silitoare. De multe ori mă gâdesc la alte eleve, care au parte de sănătate fizică, dar nu-și dau nici cea mai mică osteneală să învețe la ore, deși am o mulțime de exemple, când absolventele noastre

și-au făcut un trai decent, dacă au studiat și au pus preț pe munca noastră...”, spune meșterita.

Campania a fost anunțată de către AO „Femeia și Copilul-Protecție și Sprijin”, în parteneriat cu Centrul „Speranța” și ziarul „Est-Curier”. Primii 100 de lei pentru visul Eleonorei i-a adus la redacție o pensionară. A urmat donația unei studente, apoi s-a implicat colectivul de profesori de la Școala Profesională. Au participat cu donații elevi ai Liceului „B. Dânga” și tinerii care-și petrec timpul la Centrul UNIT din Criuleni, care au organizat o demonstrație caritabilă de film, iar cu banii adunați s-au alăturat campaniei. Directoarea Centrului UNIT Maria Calinchin s-a implicat activ în căutarea celei mai bune oferte pentru Eleonora, a unei mașini pe care fata să o poată pune în funcțiune doar cu mâinile, iar Ecaterina Popa s-a dovedit cel mai tare expert în mașini și ultimul cuvânt în alegerea modelului i-a aparținut pe drept. Au donat bani și persoane fizice, familii, cărora le mulțumim pentru implicare și vrem să le spunem că fără ei campania nu ar fi reușit. Cu jumătate de sumă din cei 4500 au contribuit absolvenții programelor de studii coordonate de IREX în Moldova, prin intermediul Nataliei Dubencu, coordonator de proiect în cadrul acestei organizații. Mulțumim dnei Natalia Lubaș-Verdeș, directoarea gimnaziului din Izbîște, pentru încurajare. După ce Campania a luat sfârșit, banii pentru Eleonora au continuat să se adune. Astfel, colectivul Centrului „Speranța” a mai donat Eleonorei o sumă de bani, din care vor fi procurate ustensile necesare unei cotoitorese începătoare.

Din cauza emoțiilor care au copleșit-o pe Eleonora, când i-a fost adusă mașina de cusut, tânăra a putut spune doar „Mulțumesc frumos!”, printre lacrimi, dar cred că pentru Dvs, cei care v-ați implicat, contează mai puțin cuvintele, și mai mult faptele.

Cele 40 de funcții, cu care este dotat utilajul procurat din donațiile Dvs, vor ajuta să facă față multor provocări ale profesiei, alese de Eleonora Verdeș din s. Izbîște, raionul Criuleni. Și noi, organizatorii, vă spunem un mare mulțumesc pentru deschiderea cu care ați acționat pentru a schimba viața unei tinere cu dizabilități spre bine. ■

Accesibilitate de formă pentru persoanele cu dizabilități, cu girul autorităților locale

AUTORI: OLGA CEAGLEI, ARIADNA URSACHI, CENTRUL DE INVESTIGAȚII JURNALISTICE

ZIARUL „JURNAL DE CHIȘINĂU”, 21 MARTIE 2014

Trotuarele cu gropi, bordurile înalte, transportul public neadaptat, rampele de acces în clădiri prea abrupte sau construite de formă fac orașul Chișinău extrem de neprietenos pentru persoanele cu mobilitate redusă. Deși cea mai mare parte din vină pentru această situație o poartă primăria, funcționarii se apără și spun că nu au suficiente pârgii pentru a schimba situația.

Lucruri banale, cum ar fi urcatul treptelor la o alimentară, procurarea medicamentelor, vizita la medic sau plimbarea prin oraș sunt, în cazul persoanelor care se mișcă cu greu, adevărate acte de curaj.

Prin astfel de momente trece zilnic Cornel Baran, care este dependent de scaunul cu roți. „Când nu aveam mașină,

ajungeam acasă ud și murdar. Era un dezastru”, povestește tânărul în vârstă de 21 de ani. Cel mai mult este supărat pe cei care au instalat rampe impracticabile în instituții publice și blocuri. „Cele mai multe sunt puse de formă. Chiar dacă am forțat în mâini, iar greutatea îmi permite să mă deplasez ceva mai ușor, unele rampe sunt atât de periculoase încât nu risc să le urc”, adaugă Cornel. Tânărul crede că persoanele care au diagnoze mai severe decât ale lui nu se pot descurca fără însoțitor.

Chișinăul, prin ochii persoanelor cu mobilitate redusă

Prin astfel de dificultăți trec zilnic și mamele cu copii mici în căruț, care sunt nevoite să ceară de fiecare dată ajutorul persoanelor din preajmă pentru a urca în transportul public sau a trece de scările de

la intrarea în farmacii, magazine, bănci și chiar în policlinici. „Ies la plimbare cu copilul în căruț doar în jurul blocului. Încercăm să evităm aglomerația, troleibuzele, microbuzele”, spune Svetlana Corlăteanu, mama unui copil de aproape doi ani.

În situații la fel de dificile sunt și bătrânii, mai ales cei care nu se pot deplasa fără baston. „Picioarele nu mă țin. Mi-e greu să urc și să cobor din troleibuz. Trotuarele sunt pline de gropi. Le ocolesc, dar uneori se mai întâmplă să cad din cauza lor”, mărturisește Angleta Bucățel, pensionară.

Și nevăzătorii percep Chișinăul ca pe un obstacol aproape imposibil de înfruntat. Puțini sunt cei care au învățat să se deplaseze singuri. Cei mai mulți nu ies cu zilele din casă pentru că orașul, cu mici excepții, nu este adaptat la nevoile lor. „Iarna, mai ales, e foarte dificil pentru nevăzători. Îmi amintesc că odată șoferul microbuzului a oprit la zece metri de semafor. Din cauza mormanilor de zăpadă de lângă bordură și de pe trotuare, nu am putut să-mi dau seama unde mă aflu. Am căzut până la genunchi în zăpada adunată lângă trotuar. Trecătorii m-au ajutat să ajung la serviciu”, povestește Valeriu Popov, nevăzător, profesor de Deprinderi de viață cotidiană la Centrul Național de Informare și Reabilitare al Societății Orbilor din Moldova.

La evidența Casei Naționale de Asigurări Sociale se află 180,6 mii de persoane cu dizabilități (dintre care 14 mii sunt copii), 525,9 mii de pensionari și peste 75,5 mii mame cu copii cu vârsta de până la 3 ani. Un calcul simplu arată că aproximativ 800 mii de persoane, sau circa un sfert din populația țării, sunt persoane cu mobilitate redusă. Aceste categorii de persoane sunt considerate de specialiști vulnerabile.

Accesibilitate de formă

Orașul și locuitorii lui percep lipsa accesului ca pe o problemă ce nu-i privește, iar indiferența cu care sunt tratate persoanele cu mobilitate redusă este alarmantă. „Societatea nu este informată despre abilitățile, posibilitățile și problemele persoanelor cu dizabilități, iar unii nici nu știu că noi existăm. Faptul că nu vedem persoane cu dizabilități în stradă e o dovadă că problema accesului există. Oamenii nu ies din casă pentru că nu există rampe”, conchide Ludmila Iachim, coordonator de proiect, Asociația „Motivație”, organizație care luptă pentru drepturile persoanelor cu dizabilități.

O rampă extrem de abruptă, formată din două șine care nu rezolvă în niciun

fel problema accesului, dar pentru care s-au cheltuit bani publici, este instalată la intrarea în sediul Direcției Generale Educație, Tineret și Sport din Chișinău. Specialiștii spun că rampa este imposibil de utilizat și asta în timp ce printre beneficiarii instituției se numără și multe persoane în scaun rulant.

„Am vrut să susținem persoanele cu dizabilități. Lumea chiar ne mulțumește că s-a făcut lucrul acesta”, declară Valentina Cujbă, director adjunct al direcției, care precizează că nimeni nu s-a plâns până acum că nu a putut intra în clădire.

Tatiana Stolpeaga, inginerul direcției, recunoaște însă că la construcția rampei nu s-au respectat normele în vigoare. „Sar fi putut găsi o soluție pentru a diminua unghiul rampei până la 12 grade, așa cum prevede legea, dar cu bani mai mulți”, explică Stolpeaga.

Deși legislația Republicii Moldova obligă autoritățile publice și agenții economici să asigure accesul persoanelor cu dizabilități la infrastructura socială, „doar 30% din instituțiile din Chișinău și din țară sunt utilizate cu rampe de acces”, arată un studiu realizat de Ministerul Dezvoltării Regionale și Construcțiilor. Astfel, din 5137 de instituții publice verificate, 3440 nu dispun de rampe de acces, iar cele existente nu corespund normativelor în construcții și nu respectă necesitățile persoanelor în dificultate.

Ping-pong între funcționari

De altă părere sunt persoanele responsabile din cadrul autorităților publice locale. „La toate blocurile sunt construite intrări pentru persoanele cu dizabilități. Proiectanții sunt cei care trebuie să respecte legea și să proiecteze conform normelor. Comisia de recepție finală examinează actele. Unul din acte este procesul-verbal la terminarea lucrărilor, care conține inclusiv concluziile Inspecției de Stat în Construcții”, susține Vasile Olaru, șef adjunct, Direcția autorizare și disciplină în construcții, Primăria municipiului Chișinău.

Șeful Inspecției de Stat în Construcții, Vasile Radu, nu consideră, însă, că proiectantul este responsabil de această situație, deoarece acesta se ghidează de documentele eliberate de primărie. Potrivit lui Vasile Radu, construcția rampelor este ignorată și de unii, și de alții. „Vinovată de nerespectarea legii în ceea ce privește asigurarea accesibilității persoanelor cu dizabilități în instituții este, în primul

rând, administrația publică locală, pentru că funcționarii de la primărie sunt cei care avizează proiectele și eliberează certificatele de urbanism”, susține Vasile Radu.

Pe de altă parte, arhitectul-șef al municipiului Chișinău, Ion Carpov, se apără: „Nu avem pârgă de influență. Noi trebuie să reacționăm la o adresare. Dacă nu se adresează nimeni, nu putem să trimitem noi lucrătorii departamentului ca să facă verificări”, spune Carpov.

Întrebat de ce nici blocurile date recent în exploatare nu sunt dotate cu rampe, funcționarul dă vina pe proprietarii construcțiilor. „Pentru ei este chiar mai simplu să ne oblige prin judecată să recepționăm clădirea. În prezent, legea este imperfectă, iar judecătorii găsesc soluții care să convină beneficiarului”, adaugă Carpov.

Explicațiile funcționarilor sunt puse la îndoială de reprezentanții societății civile care spun că ilegalitățile care se comit nu mai pot fi tolerate. „Construcțiile inaccesibile persoanelor cu dizabilități, multe din care sunt construite ilegal, apar ca ciupercile după ploaie. Asta ne face să credem că există și alte metode de convingere, pentru că o altă problemă gravă a Republicii Moldova este corupția”, punctează Ana Furtună, director executiv, Coaliția Nediscriminare.

Problema accesibilității ajunge în sălile de judecată

Coaliția Nediscriminare a dat în judecată rețeaua de farmacii „Felicia” și Banca de Economii, pe motiv că administrațiile acestora nu asigură accesul persoanelor cu mobilitate redusă. Astfel, în premieră, o instanță de judecată va trebui să se pronunțe pe marginea problemei accesului.

Înainte de a merge în instanță, experții Coaliției s-au documentat și au constatat că atât rețeaua de farmacii „Felicia”, cât și Banca de Economii, care este singura instituție din țară cu capital majoritar de stat, discriminează persoanele cu mobilitate redusă. „Am mers la mai multe sedii ale rețelei „Felicia” și am văzut că nu sunt adaptate. Multe mămici se plâneau că nu pot intra cu căruțul, fiind nevoite să îl lase în stradă. Să îți iei copilul în brațe și să mergi să-ți faci cumpăraturile nu e atât de simplu. În egală măsură am luat

în calitate de pârât Banca de Economii, pentru că deține monopolul la capitolul indemnizații, plăți, facilități pentru persoanele în etate și ar trebui să respecte aceste rigori”, susține Ana Furtună.

În cazul dosarului cu Banca de Economii, urmează să fie prima ședință de judecată, iar în cazul „Felicia” – cea de-a doua ședință de judecată, deoarece reprezentantul rețelei de farmacii insistă ca cererea să fie scoasă de pe rol. „La această etapa ei încearcă să tragă de timp”, adaugă Furtună, care a menționat că pârâții nu conștientizează problema. „Le vorbești despre discriminare și despre acomodare rezonabilă și ai senzația că le spui despre un lucru rupt de realitatea Republicii Moldova”, adaugă Ana Furtună.

Contactați telefonic, atât avocatul „Felicia”, Alexandru Tvicenco, cât și jurista Băncii de Economii, Natalia Pleșca, au refuzat să facă declarații pentru presă, spunând că își vor expune opinia în instanță.

Legea rămâne pe hârtie

În ultimii ani, s-au făcut pași importanți la nivel legislativ pentru excluderea oricărui fel de discriminare. Se operează cu noțiuni noi, ca incluziunea socială a persoanelor cu dizabilități, accesul la infrastructură, nediscriminare. În opinia juriștilor, deși există tendințe pozitive, mai sunt încă probleme destul de serioase la capitolul respectarea și implementarea legislației în vigoare.

„Din 2012, avem un cadru legal extrem de favorabil, așa spune chiar, pe alocuri, exagerat de protectiv, pentru persoanele cu dizabilități și cele cu mobilitate redusă. Însă observăm că legile nu se respectă din cauza lipsei unor mecanisme clare de implementare și control”, susține juristul Vitalie Meșter, președintele Centrului de asistență juridică a persoanelor cu dizabilități. ■

INVESTIGAȚIA A FOST REALIZATĂ ÎN CADRUL CAMPANIEI „JURNALIȘTII PENTRU ȘANSE EGALE ȘI DIVERSITATE”, DESFĂȘURATĂ DE CENTRUL DE INVESTIGAȚII JURNALISTICE CU SUPTUL PROGRAMULUI EGALITATE ȘI PARTICIPARE CIVICĂ AL FUNDĂȚIEI SOROS-MOLDOVA. INSTITUȚIA FINANȚATOARE NU INFLUENȚEAZĂ ÎN NICIUN FEL SUBIECTUL ȘI CONȚINUTUL INVESTIGAȚIILOR PUBLICE.

Ziua internațională a romilor, marcată pentru prima dată la Cimișlia

AUTOR: LUMINIȚA NETEDU

ZIARUL „GAZETA DE SUD”, 16 APRILIE 2014

Etnicii romi din Cimișlia au marcat, pentru prima oară, sărbătoarea lor națională împreună cu administrația orașului. Evenimentul a fost organizat de către Asociația Cim-Rom, care poartă numele lui Andrei Brudaru, și Primăria orașului Cimișlia. Autoritățile au organizat o masă de binefacere la cantina socială Concordia. În cadrul sărbătorii, romii și-au împărtășit bucuriile, dar și problemele cu care se confruntă în viața cotidiană, au cântat și au dansat pe ritmurile melodiilor populare.

În numele tuturor cetățenilor de etnie romă care locuiesc în Cimișlia a vorbit Tudora Loghin, președinta Asociației Cim-Rom. Dânsa s-a referit la situația în ansamblu pe raion, dar și pe țară a romilor, pledând pentru egalitate în drepturi și pentru o viață mai bună pentru confrății săi. Referindu-se la tradițiile populare rome, Tudora Loghin a menționat că până astăzi s-au păstrat intacte tradițiile popo-

rului său, portul popular, după care pot fi ușor recunoscute mai ales femeile rome. De asemenea, romii au bine conservate melodiile lor populare și dansurile fierbinți.

Vorbind cu mândrie despre trăsăturile caracteristice comunității romilor din raionul Cimișlia, o altă reprezentantă a acestei etnii, Daria Feraru, a subliniat că, deși sunt puțini la număr, romii sunt mult mai uniți și mai săritori la nevoie decât alte etnii – se ajută unul pe altul la organizarea unei înmormântări, a unei nunți etc. „La noi nu se vine doar cu o floare și o lumânare la mort, fiecare rom știe că, în mare parte, situația materială a confrăților săi este una grea și numaidecât aduce cu sine produse alimentare, băutură, ajutor bănesc sau altceva”, spune femeia.

În raionul Cimișlia sunt atestate în prezent peste 150 de familii de romi. Majoritatea dintre ei sunt încadrați în câmpul muncii, în viața socială a localităților, iar copiii lor frecventează școala și se înțeleg bine cu reprezentanții altor naționalități și etnii.

„Minoritățile naționale trebuie să se simtă confortabil în Moldova”

Președintele Asociației Cim-Rom, Tudora Loghin, menționează că în teritoriul romii nu se simt discriminați, ei beneficiază alături de reprezentanții altor etnii de îngrijiri medicale, acces la educație, de locuri de muncă, ajutoare sociale după caz. Ea declară cu mândrie că și printre romi sunt oameni gospodari, bunăoară, familiile Feraru, Duminică, Căzănoi (din Javgur), Căldărari (din Mihailovca) ș.a., care lucrează cu toții, au o mulțime de copii și sunt integrați pe deplin în societate.

Actualmente, în Primăria orașului Cimișlia există o persoană din rândul romilor, angajată în calitate de mediator comunitar. Aceasta este responsabilă de asigurarea eficientă a accesului beneficiarilor la servicii de asistență socială, educație, asistență medicală, încadrare în câmpul muncii, documentare, de îmbunătățire a

condițiilor de trai, la alte servicii în caz de necesitate, prin comunicarea eficientă cu instituțiile de resort din localitate.

În același timp, și administrația locală intenționează să implice mai activ romii în viața socială a orașului. „Personal, am fost tot timpul pentru aceea ca minoritățile naționale să-și poată satisface toate necesitățile și să se simtă confortabil în Republica Moldova, să îmbogățească cultura comună prin ceea ce pot face ei mai bine – prin cântec, dans, meșteșug popular. Căci cunoaștem cu toții că romii sunt un popor deosebit de talentat”, declară Gheorghe Răileanu, primarul orașului Cimișlia.

Potrivit unui studiu realizat de Amnesty International, 8 din 10 romi se confruntă astăzi cu riscul sărăciei și doar unul din șapte tineri finalizează studiile gimnaziale. Același studiu arată că în patru domenii-cheie romii sunt de cele mai dese ori discriminați, acestea fiind accesul la educație, la îngrijiri medicale, locuri de muncă și educație. ■

Documentul ce reglementează serviciile menite să-i ajute pe copiii cu deficiențe de dezvoltare ar putea ajunge pe masa Guvernului în două săptămâni

AUTOR: SORINA BUJAROV

PORTALUL: [HTTP://WWW.E-SANATATE.MD/](http://www.e-sanatate.md/), 16 APRILIE 2014

Regulamentul-cadru privind organizarea și funcționarea Serviciilor de intervenție timpurie și a standardelor minime de calitate ar putea ajunge pe masa Guvernului până la sfârșitul lunii aprilie, susțin responsabili Ministerului Sănătății. De mai bine de două săptămâni documentul se află la instituția de resort pentru rectificarea unor noțiuni.

Deși Regulamentul trebuia votat încă anul trecut, aprobarea acestuia se târăgănează și în acest an deja de câteva luni. Inițial, Compania Națională de Asigurări în Medicină nu era de acord cu metoda de finanțare a acestor servicii, acum însă documentul a fost întors la Ministerul Sănătății pe motiv că există nereguli „tehnice”.

■ Din 2014 serviciile de intervenție timpurie ar putea ajunge și în spitalele raionale

„Documentul nu corespundea articolului 42 a Legii privind actele normative ale Guvernului și ale altor autorități ale administrației publice centrale și locale, adică niște noțiuni nu erau definitivate corect. Am înțeles că sunt niște divergențe între Compania Națională de Asigurări în Medicină și Ministerul Finanțelor”, a declarat Iurie Bucinschi, șeful Direcției Dezvoltare Socială a Cancelariei de Stat.

Responsabilii Ministerului Sănătății susțin însă că nu există divergențe nici cu responsabilii Ministerului Finanțelor și

nici cu cei de la CNAM, Regulamentul fiind întors de la Cancelaria de Stat din cauza că noțiunile ce țin de nivelul structurii de intervenție timpurie, secundar, primar și terțiar, nu corespund legislației.

„Toate ministerele au contrasemnat documentul, nu există divergențe. A fost întors pentru a perfectă niște noțiuni generale. Chiar astăzi am vorbit cu cei de la CNAM și lucrăm ca să simplificăm noțiunile ce țin de nivelul structurii de intervenție timpurie, cel secundar, primar și terțiar, conform legislației în vigoare. Sunt niște modificări tehnice. Până la sfârșitul lunii aprilie documentul ar putea ajunge pe masa Guvernului”, a declarat Galina Moraru, șef-adjunct la Direcția de asistență medicală spitalicească și urgență din cadrul Ministerului Sănătății.

■ Sistemul de intervenție timpurie la nou-născuți trebuie îmbunătățit și actualizat, afirmă doi senatori americani

Documentul prevede dezvoltarea serviciilor de intervenție timpurie pe întreg teritoriul țării. Însă, chiar dacă proiectul va fi votat până la sfârșitul acestei luni, abia peste jumătate de an și doar în unele centre serviciile de intervenție timpurie vor deveni funcționale. Pentru a extinde serviciul pe întreaga țară va fi nevoie de 3 sau poate chiar 5 ani.

În Republica Moldova sunt înregistrați aproximativ 15 mii de copii cu nevoi speciale, iar servicii de intervenție timpurie sunt oferite doar în cinci centre - la Chișinău, Bălți, Criuleni și Ungheni. ■

Dosarele privind xenofobia și crimele de ură sunt neprofesionist anchetate de organele de drept

AUTOR: NATALIA GHILAȘCU

PORTALUL: WWW.DISCRIMINARE.MD, 1 MAI 2014

Un studiu realizat de Organizația Internațională pentru Migrație arată că șase din o sută de străini aflați pe teritoriul Republicii Moldova au fost agresați pe motive etnice sau religioase, iar majoritatea acestora nu au încredere în organele de drept. În țara noastră nu există niciun dosar penal examinat în instanțele de judecată, dar nu înseamnă că crimele de ură nu există, sunt de părere specialiști din domeniul drepturilor omului.

Xenofon Ulianoschi, vicepreședintele Curții de Apel a declarat în cadrul unei conferințe desfășurate la Chișinău de către Centrul pentru Drepturile Omului, ABA ROLI și oficiul ONU, că procuratura și polițiștii trebuie să-și facă bine meseria, pentru că în sălile de judecată nu sunt examinate dosare bazate pe crime de ură. „La examinarea inițială a cauzei nu sunt constatate moivele comiterii unor infracțiuni. Majoritatea ofițerilor de urmărire penală cunosc legislația, dar trebuie să fie mai prudenți față de existența crimelor de ură”, a afirmat Ulianoschi.

Cei mai vizați de aceste probleme sunt homosexualii, persoanele de culoare, minoritățile etnice și religioase din Moldova. Sergiu Sochircă, președintele Ligii Islamice, s-a arătat îngrijorat că în pofida

existenței crimei de ură împotriva unor musulmani, organele de drept nu-și duc până la capăt datoria. „De aici și reiese neîncrederea străinilor în activitatea poliției, noi nu suntem siguri că vom fi apărați, din contra, se caută scuze pentru a găsi vinovatul printre minorități”.

Experții de la Consiliul pentru prevenirea și eliminarea discriminării au reamintit că unele dosare care se referă la înăbușirea unei acțiuni publice evreiești în centrul capitalei au fost clasate, iar persoanele care au comis crime de ură au scăpat doar cu o amendă. Totodată, un caz relatat de comunitatea islamică arată că o familie de musulmani a fost insultată și amenințată cu moartea, iar ofițerii de urmărire penală a catalogat cazul drept un act de huliganism.

„Cu un pas deja în Europa, ne străduim să ajustăm legislația la prevederile europene. Cadrul legal trebuie să fie efectiv și clar, care să poată fi aplicat. Unele lacune trebuie să fie ajustate. Motivele pentru care persoanele pot fi trase la răspundere sunt clar expuse, doar că la momentul efectuării urmăririi penale trebuie să fie examinate și motivele infracțiunilor”, a mai menționat vicepreședintele Curții de Apel.

Potrivit comisarului ONU pentru drepturile omului, Claude Cahn, crimele de ură împotriva minorităților există, însă este

necesară mai multă voință din partea clasei politice, a fețelor religioase să promoveze toleranța și egalitatea între oameni. "Nu trebuie de tolerat astfel de cazuri, dar de investigat în mod profesionist. Dacă asemenea situații vor fi mereu ignorate, societatea moldovenească nu va avea de învățat".

În anul 2012 Procuratura Generală a examinat 25 de plângeri privind cazurile de discriminare, dintre care unul este bazat pe ură religioasă. Procurorul Mariana Ganea a afirmat că în 10 cazuri au fost prezente elementele de infracțiune. Potrivit procurorului, urmărirea penală a fost pornită doar într-un singur caz, iar în alte 9 cazuri a fost dispusă neînceperea urmăririi penale.

Comitetul ONU pentru Eliminarea Discriminării Rasiale a recomandat, în nenumărate rânduri, Republicii Moldova să combată discriminarea și să asigure sancțiuni adecvate pentru atitudinile rasiste, xenofobe, anti-semite sau homofobe. Experiența avocaților arată că până la acest moment, Procuratura nu a intentat niciun dosar împotriva crimelor de ură. ■

image simbol